

AMNISTIA INTERNACIONAL DECLARACIÓ PÚBLICA

16 de febrer 2021 EUR 12/3684/2021

ANDORRA: HAN DE RETIRAR ELS CÀRRECS CONTRA UNA DEFENSORA DELS DRETS HUMANS

Amnistia Internacional està profundament preocupada pels càrrecs de difamació contra la defensora dels drets humans, Vanessa Mendoza Cortés. El govern andorrà va presentar una denúncia contra Vanessa Mendoza Cortés arran de les seves crítiques a les autoritats andorranes en relació a la protecció dels drets humans de les dones i les nenes a Andorra, incloses durant la seva participació en una reunió amb un comitè d'experts de l'ONU. A Amnistia Internacional li preocupa que la Vanessa Mendoza Cortés sigui criminalitzada pel simple fet de realitzar la seva legítima tasca com a defensora dels drets humans. El 17 de febrer, Vanessa Mendoza Cortés ha estat citada a declarar davant la jutgessa en el marc de les diligències prèvies obertes contra ella.

L'ús de lleis de difamació per part de les autoritats andorranes contra Vanessa Mendoza Cortés vulnera el seu dret a la llibertat d'expressió i podria ser una mesura en represàlia per les seves accions de defensa dels drets de les dones i les nenes i en defensa de la despenalització de l'avortament a Andorra.

Amnistia Internacional insta a la Fiscalia General a retirar immediatament els càrrecs contra ella. Les autoritats andorranes haurien d'abstenir-se de presentar càrrecs penals addicionals o de prendre mesures administratives contra Vanessa Mendoza Cortés derivades de la seva tasca de defensa dels drets humans. Per contra, instem l'Estat a prendre mesures per garantir que Vanessa Mendoza Cortés i altres persones defensores dels drets humans puguin dur a terme la seva legítima tasca en favor dels drets humans sense represàlies ni intimidacions.

A Amnistia Internacional li preocupa el missatge que envien les autoritats perseguint així una defensora dels drets humans. Amb aquestes accions contra Vanessa Mendoza Cortés, les autoritats s'arrisquen a crear un efecte paralitzant envers altres representants de la societat civil que podrien abstenir-se de compartir informació, expressar preocupacions i dur a terme la seva legítima i vital feina per una major protecció dels drets humans.

EL CAS DE VANESSA MENDOZA CORTÉS

Vanessa Mendoza Cortés és la presidenta de l'organització de drets de les dones *Associació Stop Violències* que treballa en matèria de violència de gènere, drets sexuals i reproductius i la defensa la despenalització de l'avortament a Andorra. Andorra és un dels pocs estats al món que manté vigent una draconiana prohibició total de l'avortament.

A l'octubre del 2019, Vanessa Mendoza Cortés va assistir a la quarta sessió periòdica d'Andorra davant el Comitè de les Nacions Unides per a l'eliminació de la discriminació contra les dones (Comitè CEDAW), on va presentar la situació de la protecció de les dones i les nenes i l'impacte nociu de la prohibició total de l'avortament a Andorra documentada per l'Associació Stop Violències. És important assenyalar que la presentació d'informació a comitès d'experts de l'ONU es tracta d'una tasca legítima i vital que defensors/es dels drets humans de tot el món realitzen regularment.

Poc després, el govern andorrà van presentar una denúncia contra ella davant la fiscalia argumentant que les seves actuacions comprometien el prestigi i el bon nom del govern. Posteriorment, el juliol de 2020, la fiscalia andorrana va instar la Batllia a incoar diligències prèvies contra Vanessa Mendoza Cortés pels presumptes delictes majors de "calúmnies fetes amb publicitat" (article 172 del Codi Penal), "calúmnies contra els coprínceps" (article 320 del Codi Penal) i "contra el prestigi de les institucions" (article 325 del Codi Penal). Aquestes disposicions comporten sancions greus, inclosa una pena potencial de fins a quatre anys de presó i / o una multa de fins a 30.000 euros.

Sorprenentment, entre les suposades proves presentades pel ministeri fiscal contra Vanessa, es va incloure el contingut de l'informe que la seva organització *Associació Stop Violències* va presentar al Comitè de CEDAW de les Nacions Unides. També va presentar declaracions a la premsa de Vanessa Mendoza Cortés que expressaven opinions crítiques del govern

sobre qüestions relatives a la protecció de les dones i les nenes i que criticaven la posició del bisbe d'Urgell i copríncep d'Andorra contra la despenalització de l'avortament a Andorra.

Amnistia Internacional lamenta la decisió de les autoritats d'iniciar una investigació criminal contra Vanessa Mendoza derivada del seu legítim treball com a defensora dels drets humans, inclosa la seva implicació amb el Comitè de les Nacions Unides per revisar els compromisos d'Andorra en relació als drets de les dones. Tal com es descriu a les resolucions 12/2 (2009) i 24/24 (2013) del Consell de Drets Humans de l'ONU, els actes d'intimidació contra aquelles persones que busquen cooperar o han cooperat amb les Nacions Unides, els seus representants i els mecanismes en matèria de drets humans, o aquelles persones que els han proporcionat testimoni o informació constitueixen actes de represàlia que haurien de ser aturats i abordats.¹ A més, el dret a comunicar-se amb les Nacions Unides s'articula a l'article 5 (c) i 9 (4) de la Declaració de les persones defensores drets humans de les Nacions Unides i a través de nombrosos altres instruments internacionals, inclosos els relacionats amb els drets a la llibertat d'expressió.

ÚS INDEGUT DE LES LLEIS DE DIFAMACIÓ PER CRIMINALITZAR LA LLIBERTAT D'EXPRESSIÓ I LES PERSONES DEFENSORES DE DRETS HUMANS

Les disposicions legals per protegir el dret a l'honor i la reputació estan dissenyades per protegir les persones, no els valors abstractes ni les institucions de l'Estat. Les lleis penals o d'altres tipus que ofereixen una protecció especial contra les crítiques de funcionaris i institucions públiques són incompatibles amb el dret a la llibertat d'expressió i, per tant, s'han de revocar i, mentrestant, no utilitzar-les.

En lloc d'utilitzar les disposicions vigents del Codi Penal per evitar que la Vanessa Mendoza Cortés o altres persones expressin lliurement les seves opinions, Amnistia Internacional demana a les autoritats andorranes que despenalitzin la difamació i deroguin o esmenin substancialment tots els articles problemàtics que constitueixen restriccions al dret a la llibertat d'expressió i que es contraria a la legislació internacional sobre drets humans.

Amnistia Internacional reitera que la causa judicial contra Vanessa Mendoza Cortés per exercir el seu dret a la llibertat d'expressió garantit pel dret internacional de drets humans, vulnera els seus drets i pot ser entesa com un intent de represàlia envers les seves accions com a defensora dels drets humans. Com a tal, mantenim que tots els càrrecs de difamació contra ella s'han de retirar immediatament.

Andorra està obligada pel Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics de les Nacions Unides (PIDCP) i el Conveni Europeu de Drets Humans (TEDH) a respectar, protegir i complir el dret a la llibertat d'expressió. L'ús de lleis de difamació amb el propòsit o l'efecte d'inhibir les crítiques als funcionaris governamentals o públics vulnera el dret a la llibertat d'expressió garantit per l'article 19 del PIDCP i l'article 10 del TEDH.

El dret internacional sobre drets humans permet certes restriccions al dret a la llibertat d'expressió, inclosa la protecció dels drets o la reputació d'altres, però aquestes restriccions han de ser previstes per la llei i ser necessàries i proporcionades a aquest objectiu. D'acord amb les normes internacionals de drets humans, les disposicions legals per protegir el dret a l'honor i la reputació estan dissenyades per protegir les persones, no els valors abstractes ni les institucions estatals que han d'estar obertes i subjecte a escrutini, comentaris o crítiques.² A més, el Comitè de Drets Humans de l'ONU, l'òrgan expert que controla el compliment del PIDCP, assenjala que les institucions públiques i les institucions haurien de tolerar un major grau de crítica que el públic en general i que les lleis que prohibeixen l'insult o la falta de respecte als caps d'estat o personatges públics, inclosos els que exerceixen la màxima autoritat política, com ara caps d'estat i de govern, militars i altres institucions públiques, o banderes i símbols, són contraris a les normes internacionals.³

¹ www.ohchr.org/EN/HRBodies/SP/Pages/Actsofintimidationandreprisal.aspx (en anglès)

² Informe del Relator Especial sobre la promoció i protecció del dret a la llibertat d'opinió i d'expressió Sr. Frank La Rue, A/HRC/14/23, 20 d'abril 2010 para.84: <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/14session/a.hrc.14.23.pdf> (en anglès)

³ Comitè de Drets Humans: Observació General No. 34 sobre l'article 19 de PIDCP, UN Doc. CCPR/C/GC/34, 21 de juliol 2011, para 38: <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf> (en anglès)

INFORMACIÓ COMPLEMENTÀRIA

Al desembre de 2020 i febrer de 2021, Amnistia Internacional va enviar cartes privades al govern d'Andorra i al Fiscal General per expressar les seves preocupacions sobre la criminalització de la Vanessa Mendoza Cortés i instar a la retirada de tots els càrrecs contra ella.

El novembre de 2019, Comitè de les Nacions Unides per a l'eliminació de la discriminació contra les dones (Comitè CEDAW) va enviar una comunicació privada a les autoritats andorranes expressant la seva preocupació pel que consideraven mesures desproporcionades del govern contra la Vanessa Mendoza Cortés i l'Associació Stop Violències després de la seva implicació amb el Comitè CEDAW en el context de la revisió d'Andorra.⁴

⁴ Informe del Secretari General de les Nacions Unides, Cooperació amb Nacions Unides, els seus representants i mecanismes de drets humans, A/HRC/45/36, 20 setembre de 2020: https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/session42/Documents/A_HRC_42_30.docx, p. 8 (en anglès)